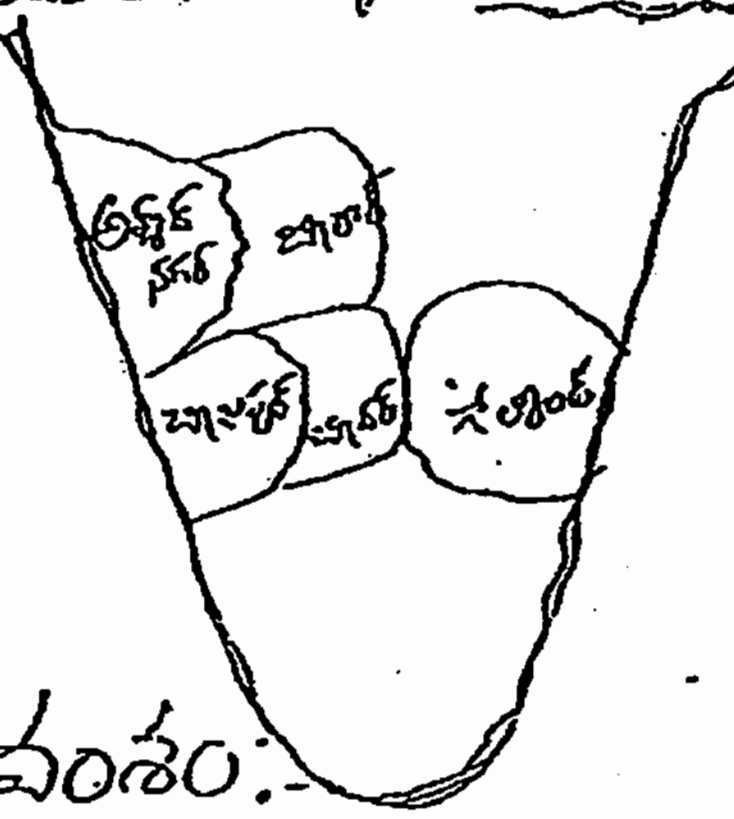
3. విజయనగర & బహమనీ సామ్రాజ్యాలు

23/11/08

బహమనీ వంశం:-

→ హసన్ గంగూ / అబ్బర్ ముజాఫర్ అల్లా-ఉద్దీన్ బహమన్ షా 1347 లో గుల్బర్గా రాజధానిగా బహమనీ వంశం స్థాపించాడు.

→ బహమనీ రాజ్యంలో 4 ప్రాంతాలు ఉండేవి. గుల్బర్గా, దౌలతాబాద్, బీరార్, బీదర్

→ బహమనీ రాజు ఫిరోజ్‌షా [illegible], విజయనగర రాజు 1వ దేవరాయలు కు ముద్గల్ యుద్ధం జరిగింది.

→ ఈ యుద్ధంలో మొదటిసారిగా గన్ పౌడర్ (G.P) లో ఉపయోగించబడింది. [ఫెరిష్ట అనే మహిళ మాన మర్యాదను కాపాడుటకు ఈ WAR జరిగింది]

→ బహమనీ వంశంలో గొప్పవాడు ఫిరోజ్ షా బహమనీ. [ఖగోళ శాస్త్రం (పాండిత్యం)]

→ ఖగోళ పరిశోధనకై దౌలతాబాద్ లో పరిశోధనా కేంద్రం ఏర్పరిచాడు.

→ ఇతని ఆస్థానంలో సూఫీ సన్యాసి గేసు దరాజ్.

→ ఇతను భీమా నది ఒడ్డున ఫిరోజాబాద్ అనే పట్టణం నిర్మించాడు.

→ 1.వ దేవరాయలు కుమార్తెను వివాహం చేసాడు. బంకాపూర్ ను కట్నంగా పొందాడు.

→ ఫిరోజ్ షా అనంతరం అహ్మద్ షా పాలకుడు అయ్యాడు.

→ ఇతను బహమనీ రాజధానిని గుల్బర్గా నుండి బీదర్ కు మార్చాడు.

→ బహమనీ పాలకుడు హుమయూన్ ను Zalim (కఠినమైన పాలకుడు) అంటారు.

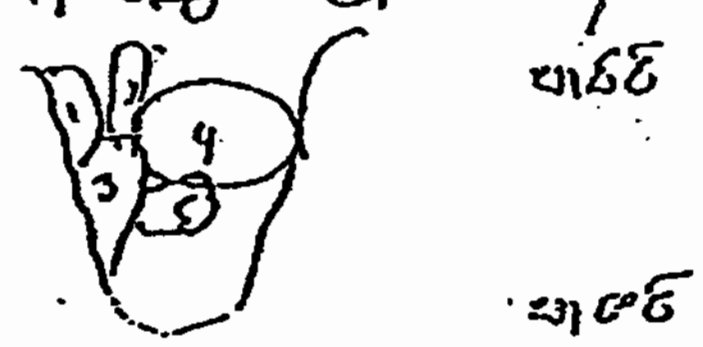
→ హుమయూన్ మహ్మద్ గవాన్ కు మాలిక్-ఉల్-తుజ్జార్ (వర్తకుల రాజు) అనే బిరుదు ఇచ్చాడు.

→ గవాన్ 3వ మహ్మద్ యొక్క ప్రధాన మంత్రి.

→ ఇతను బహమనీ ప్రధాన మంత్రులలో అతి గొప్పవాడు.

→ కాని కుట్రల కారణంగా ఇతను ఉరి తీయబడ్డాడు.

→ ఇతని మరణం తరువాత బహమనీ రాజ్యం ఐదు చిన్న చిన్న రాజ్యాలుగా చీలిపోయింది.

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

బీరార్ :- (1484 లో ఏర్పడింది)
స్థాపకుడు :- ఫతే ఉల్లా ఇమాదుల్ షా
వంశం :- ఇమాద్ షాహీ
→ అక్బర్ దీనిని ఆక్రమించాడు.

అహ్మద్‌నగర్ :- (1489) స్థాపన
స్థాపకుడు :- మాలిక్ అహ్మద్
వంశం :- నిజాం షాహీ
షాజహాన్ ఆక్రమించాడు (1633) లో
→ చాంద్ బీబీ ఈ వంశానికి చెందింది.
→ ఇక్కడి ప్రధాన మంత్రి మాలిక్ అంబర్.
→ మాలిక్ అంబర్ భారతదేశంలో గెరిల్లా యుద్ధం ప్రవేశపెట్టారు
→ 1633 లో షాజహాన్ అహ్మద్‌నగర్‌ను మొఘల్ సామ్రాజ్యంలో విలీనమైంది

బీజాపూర్ : (1489)
స్థాపకుడు - యూసఫ్ ఆదిల్ షా
వంశం - ఆదిల్ షాహీ
గొప్పవాడు - ఇబ్రహీం ఆదిల్ షా
→ ఇతని బిరుదు - అబ్లాబా (రైతుల స్నేహితుడు)
→ ఇతను కితాబ్ - ఇ - నౌరస్ అనే Book రచించాడు.
→ 1686 లో ఔరంగజేబు బీజాపూర్ ఆక్రమించాడు.

గోల్కొండ :- (1512)
స్థాపకుడు :- కులీ కుతుబ్ షా
వంశం :- కుతుబ్ షాహీ
→ 1687 లో ఔరంగజేబు గోల్కొండను ఆక్రమించాడు.

బీదర్ :- 1526
స్థాపకుడు :- అమీర్ అలీ బరీద్ (దక్కన్ నక్క)
వంశం :- బరీద్ షాహీ
→ ఇది తర్వాత కాలంలో బీజాపూర్ లో విలీనం అయింది.

విజయనగర సామ్రాజ్యం :-

సంగమ వంశం - 1336 - 1485 -
సాళువ " - 1485 - 1505 -
తుళువ " - 1505 - 1570 -
ఆరవీటి " - 1570 - ~~[illegible]~~ 1646 తిరుమలరాయ (చంద్రగిరి)

www.manabadi.com
This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

విజయనగర సామ్రాజ్యం (1336 – 1646)

* నిజగుణ్ణగ సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించినవారు – హరిహరరాయలు, బుక్కరాయలు.
* మహ్మద్ బిన్ తుగ్లక్ దక్షిణ భారతదేశంపై దాడిచేసినప్పుడు కంపిలి ప్రాంతాన్ని ఆక్రమించి, అక్కడి పాలకులైన హరిహరరాయ, బుక్కరాయలను బంధించి ఢిల్లీకి పంపాడు.
* వీరిద్దరూ ఢిల్లీలో ఇస్లాంమతంలోకి మార్చబడి, తిరిగి కంపిలి ప్రాంతానికు ఢిల్లీ సుల్తానుల ప్రతినిధులుగా పంపబడ్డారు.
* హరిహరరాయ, బుక్కరాయలు స్వతంత్ర పాలన చేయుటకు నిర్ణయించి, శృంగేరి మఠాధిపతి అయిన విద్యారణ్యస్వామి సహాయాన్ని అర్థించారు.
* 1336, April 8న విద్యారణ్యస్వామి, హంపిలోని విరూపాక్షదేవుని సన్నిధిలో వీరిద్దరినీ ఇస్లాం మతం నుండి పునరా హిందూమతంలోకి మార్చి, విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపించడంలో సహకరించాడు.
* వీరిద్దరూ కంపిలో అనెగొంది అనే ప్రాంతాన్ని రాజధానిగా చేసుకొని పాలించారు.
* అనెగొంది సురక్షితంగా లేకపోవడంతో తుంగభద్ర నది దక్షిణాన విజయనగరం అనే పట్టణాన్ని నిర్మించి, దాన్ని తమ రాజధానిగా మార్చారు.
* విజయనగరాన్ని 4 వంశాలు పాలించాయి.

1.	సంగమ వంశం	1336 – 1485
2.	సాళువ »	1485 – 1505
3.	తుళువ »	1505 – 1570
4.	ఆరవీటి »	1570 – 1646

1. సంగమవంశం:

* మూళ నిలయ అనే ప్రాంతానికి చెందిన (కర్ణాటక) సంగమునికి 5 గురు కుమారులు. 1. హరిహరరాయలు 4. మారప్ప
  2. బుక్కరాయలు 5. ముద్దప్ప
  3. కంపన

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

* హరిహర రాయలు, బుక్కరాయలు మొదట్లో కాకతీయుల యొక్క సామంతులు
* తర్వాత కాలంలో హోయసాలల రాజ్యంలో అధికారులుగా వుండేవారు
* తమ తండ్రి సంగముడు పేరు మీదుగా వారి వంశానికి సంగమవంశం అని పేరు వచ్చింది.

హరిహర రాయలు – I

* ఇతని కాలంలో 1347 లో హసన్ గంగూ బహ్మనీ రాజ్యాన్ని గుల్బర్గా వద్ద స్థాపించాడు.
* ఇతని కాలం నుండే విజయనగర, బహ్మనీ రాజ్యాలమధ్య రాయచూర్ అంతర్వేది/ Doab (కృష్ణా – తుంగభద్రా నదుల మధ్య ప్రాంతం) కొరకు పోరాటాలు ప్రారంభం
* అయ్యాయి.

బుక్కరాయలు – I

* ఇతని కుమారుడు కుమార కంపన మధురైను ఆక్రమించాడు.
* కుమార కంపన భార్య గంగాదేవి తన భర్త విజయాలను మధురవిజయం అనే గ్రంథంలో పేర్కొంది.
: బుక్కరాయ-I కాలంలో రాయచూర్ దోఆబ్ కొరకు 2 సార్లు బహ్మనీరాజ్యంతో యుద్ధాలు జరిగాయి.
: ఈ 2 యుద్ధాల్లో కూడా లక్షలమంది పౌరులు హతమార్చబడ్డారు.
: దీనితో బుక్కరాయ-I ఒక సంధి కుదుర్చుకొని, రాయచూర్ దోఆబ్ ను 2 రాజ్యాలు సమానంగా పంచుకునేటట్లు చేసారు.
* భవిష్యత్ లో జరిగే ఏ యుద్ధాల్లోనూ పౌరులపై దాడి చేయకూడదని నిర్ణయించారు.
* బుక్కరాయ-I మింగ్ వంశానికి చెందిన చైనా చక్రవర్తికి తన రాయభారిని పంపాడు.
* ఇతను అల్పసంఖ్యాకులైన జైనులకు రక్షణ కల్పించాడు.
* శ్రీరంగ పట్టణంలో జైనులకు, వైష్ణవులకు మధ్య జరిగిన వివాదాలను పరిష్కరించాడు.
* ఇతని ఆస్థానంలో తెలుగు కవి – నాచన సోముడు వుండేవాడు. ఇతనికి పెంచికలదిన్నె అనే అగ్రహారం ఇవ్వబడింది.

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

* నాచన సోముడు ఉత్తరహరివంశంను రచించాడు.
* చుక్కరాయలు విజయనగర పట్టణ నిర్మాణాన్ని పూర్తిచేసాడు.

హరిహరరాయ-II

* ఇతని గురువు - శివనాచారి.
* ఇతని మహామంత్రి - సాయన / సాయనా-చార్యుడు (విద్యారణ్య స్వామి సోదరుడు)
* ఇతని మంత్రి - మాధవుడు గోవాను ఆక్రమించి, భువనైకవీరుడు అనే బిరుదును పొందాడు.
* సాయన మరియు మాధవుడు నాయకత్వంలో వేదాలకు వ్యాఖ్యలు రచించబడ్డాయి.
* ఇతని ఇంకొక మంత్రి ఇరుగప్ప దండనాధుడు గణిగిట్టి అనే జైనదేవాలయాన్ని నిర్మించాడు.
* ఇరుగప్ప దండనాధుడు నవరత్నమాల అనే గ్రంథాన్ని రచించాడు.
* హరిహర-II శ్రీలంక పై దాడి చేసిన మొట్టమొదటి విజయనగర రాజు.
* ఇతన్ని రాజవాల్మీకి లేదా రాజవ్యాస్ అని కూడా అంటారు.

దేవరాయలు-I

* ఇతను ఫిరోజ్ షా బహ్మనీ చే ఓడించబడి, తన కుమార్తెను ఫిరోజ్ షా కు ఇచ్చి వివాహం చేసాడు. ఈ సందర్భంగా చంకహార్ అనే ప్రాంతాన్ని ఫిరోజ్ షా కు కట్నంగా ఇచ్చాడు.
* ఇతను తుంగభద్ర నదిపై ఆనకట్టను నిర్మించాడు.
* ఇతని ఆస్థానానికి ఇటలీ యాత్రికుడైన నికోలోకొంటి వచ్చాడు.

దేవరాయలు-II

* ఇతని బిరుదు - గజబేతకార
* ఇతను సంగమ వంశంలో అతిగొప్పవాడు.
* ఇతని కాలంలో 1443 లో పర్షియా రాజు 2వ షారుఖ్ యొక్క రాయభారిగా అబ్దుల్ రజాక్ విజయనగర ఆస్థానాన్ని పరిదర్శించాడు.
* అబ్దుల్ రజాక్ విజయనగర సామ్రాజ్యంలోని వేశ్యావృత్తి గూర్చి వివరించాడు

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

* వేశ్యల వద్ద నుండి పన్నులు వసూలు చేసేవారని, ఆ పన్నులను సైనికులకు జీతాలుగా ఇచ్చేవారని ఇతను పేర్కొన్నాడు.
* దేవరాయ-II వీరశైవమతాన్ని పాటించాడు.
* ఇతను ఖురాన్ ప్రతిని తన సింహాసనం ముందు పెట్టి, పాలించేవాడు.
* ఇతను ముస్లింలను తన సైన్యంలో చేర్చుకున్నాడు.
* ఇతని సేనాని లక్కన్న శ్రీలంక పై దాడి చేసి, ఆ దేశం నుండి కప్పం వసూలు చేసాడు.
* అందువల్లే లక్కన్న ను దక్షిణ సముద్రాధీశ్వర అనే బిరుదుతో పిలుస్తారు.
* దేవరాయ-II ఒక గొప్ప సాహితీవేత్త.
* ఇతను ముత్రాలశాల అనే సాహిత్య సదస్సుకు నిర్వహించేవాడు.
* ఇతని ఆస్థానంలోని ధిండిమ భట్టును ఓడించిన శ్రీనాథుడికి కనకాభిషేకం చేసి, అతనికి కవిసార్వభౌమ అనే బిరుదును ఇచ్చాడు.
* దేవరాయ-II మహానాటకసుధానిధి అనే గ్రంథాన్ని రచించాడు.
* ఇతని ఆస్థానంలో కన్నడ కవులైన చామిడసు, జక్కనాచార్యులు వుండేవారు.
* సంగమ వంశంలో చివరివాడు ప్రౌఢ దేవరాయలు.
* ఇతని కాలంలో సాళువ నరసింహరాయ ఒక స్వతంత్ర సామంతుడిగా వుండేవాడు.
* విరూపాక్షుడు-II కుమారుడైన ప్రౌఢ దేవరాయలు అనేక వ్యసనాలకు బానిస అయ్యాడు. దీనితో సాళువ నరసింహరాయ తన సేనాని అయిన నరసనాయకుణ్ణి విజయనగరం పైకి పంపాడు.
* దీనితో ప్రౌఢదేవరాయలు రాజ్యాన్ని వదిలి పారిపోయాడు. దీనితో సంగమవంశం అంతమయ్యింది. దీనినే మొదటి ఆక్రమణ అంటారు.

సాళువ వంశం

* సాళువ వంశస్థులు తెలుగువారు.
* వీరు మొదట చాళుక్యరాజధాని అయిన కల్యాణాన్ని పరిపాలించారు.

సాళువ నరసింహరాయ:

* ఇతని ఆస్థానంలోని రాజనాథ ధిండిమ సాళువాభ్యుదయంను రచించాడు.
* పిల్లలమర్రి పినవీరభద్రుడు శృంగార శాకుంతలం, జైమినిభారతంను రచించాడు.

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

* తాళ్ళపాక అన్నమయ్య ఇతని సమకాలికుడు.
* అన్నమయ్య భార్య తిమ్మక్క కూడా ఒక కవయిత్రి.
* ఇతను అరబ్ అశ్వికదారులను తన సైన్యంలో చేర్చుకున్నాడు.
* ఇతని మరణానంతరం ఇతని కుమారుడు ఇమ్మడి నరసింహ రాయలు విజయనగర సామ్రాజ్యాన్ని పాలించాడు.
* ఇమ్మడి నరసింహ రాయలు కాలంలోనే 1498 May లో వాస్కోడగామా కాలికట్ చేరుకున్నాడు.
* తర్వాత కాలంలో పోర్చుగీస్ వారు విజయనగర పాలకులతో మంచి సంబంధాలను ఏర్పరుచుకున్నారు.
* నరసనాయకుడు (సేనాని) ఇమ్మడి నరసింహరాయలను పెనుగొండకోటలో బంధించాడు.
* నరసనాయకుని పెద్ద కుమారుడైన వీరనరసింహరాయలు పెనుగొండకోటలో బంధీగా వున్న ఇమ్మడి నరసింహరాయను హత్యచేసి, సాళువ వంశాన్ని అంతం చేసి, విజయనగరంపై తుళువ వంశాన్ని స్థాపించాడు. దీన్నే 2వ ఆక్రమణ అంటారు.

తుళువ వంశం:

* వీరు మైసూర్ లోని తుళువనాడు ప్రాంతంనకు చెందినవారు.
* తుళువ నరసనాయకునికి ఇద్దరు భార్యలు.
  1. తిప్పాంబ — కుమారుడు వీరనరసింహరాయలు
  2. నాగాంబ — కుమారుడు శ్రీకృష్ణదేవరాయలు.

వీరనరసింహ (1505–09)

* ఇతను పోర్చుగీసు తో మంచి సంబంధాలను ఏర్పరుచుకున్నాడు.
* పోర్చుగీసు నుండి గుర్రాలను దిగుమతి చేసుకునేవాడు.
* 1509 ఉమ్మత్తూరు పై దాడి చేసిన సందర్భంలో ఇతను మరణించాడు.
* తెలుగు జంటకవులైన నందిమల్లయ్య, గంటసింగయ్య వరాహపురాణం అనే గ్రంథాన్ని రాసి, నరసనాయకునికి అంకితం చేసాడు/రు.

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

శ్రీకృష్ణదేవరాయలు (1509-30)

* ఇతను మొత్తం విజయనగర సామ్రాజ్యంలో అతి గొప్పవాడు.
* ఇతని బిరుదులు – యవనరాజ్య స్థాపనాచార్య, ఆంధ్రభోజ, దక్షిణాపథస్వామి
  సాహిత్య సమరాంగ సార్వభౌమ, గజపతి గజకూటపాకనేన
* ఇతను 1509, Aug 8 న తేదీన సింహాసనాన్ని అధిష్ఠించాడు.
* ఇతను ప్రతాపరుద్ర గజపతి తో అనేక యుద్ధాలు చేసాడు. చివరకు ప్రతాపరుద్ర గజపతి అతని/తన పరాజయాన్ని అంగీకరించి, తన కుమార్తె అన్నపూర్ణను శ్రీకృష్ణదేవరాయలకు ఇచ్చి వివాహం చేసాడు. కట్నంగా బాలకృష్ణుని విగ్రహాన్ని ఇచ్చాడు. ఇది హంపిలోని కృష్ణస్వామి దేవాలయంలో ప్రతిష్ఠించబడింది.
* SKDR భీజాపూర్ సుల్తాన్ అయిన యూసఫ్ అదిల్ షాను కొవెలకొండ యుద్ధంలో ఓడించాడు.
* SKDR గుల్బర్గా పై దాడి చేసి, బగీర్ మాలిక్ ను ఓడించి, బీదర్ కోటలో బందీగా వున్న నిజమైన బహ్మనీ సుల్తాన్ మహ్మద్ షాను రాజుని చేసి, యవనరాజ్య స్థాపనాచార్య అనే బిరుదును పొందాడు.
* SKDR 1510 లో పోర్చుగీస్ గవర్నర్ అల్బుకెర్క్ తో ఒక ఒప్పందం కుదుర్చుకొని, గుర్రాలను దిగుమతి చేసుకునే విధంగా మరియు విజయనగర సైనికులకు సరంగి దళాల్లో శిక్షణ పొందే నిధంగా చర్యలు తీసుకొన్నాడు.
* ఈ ఒప్పందాన్ని కుదుర్చిన పోర్చుగీసు అధికారి – ఫ్రేయర్ లూయిస్
* 1510 లో అల్బుకెర్క్ గోవాను ఆక్రమించడంలో SKDR సహకరించాడు.
* పోర్చుగీస్ సేనాని క్రిస్టోసిరిఫొగారిడో SKDR ఆస్థానానికి సైనికులకు ప్రత్యేక శిక్షణ ఇచ్చుట కొరకై పంపబడ్డారు.
* SKDR కాలంలో సాహిత్యం అత్యధికంగా అభివృద్ధి చెందింది.
* SKDR కాలాన్ని తెలుగు సాహిత్యంలో స్వర్ణయుగం అంటారు.
* ఇతని ఆస్థానంలో అష్టదిగ్గజాలు వుండేవారు.
  1. అల్లసాని పెద్దన (ఆంధ్ర కవితా పితామహుడు) – మనుచరిత్ర
  2. నంది తిమ్మన (ముక్కు తిమ్మన) – పారిజాతాపహరణం

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com